

Skjemainformasjon

Skjema Samarbeids- og utviklingstiltak for arkiv og museum 2012 (bokmål)
Referanse 490753
Innsendt 15.10.2011 16:33:39

Opplysninger om søker

Søker

Navn på organisasjonen Norsk rettsmuseum
Institusjonens leder Johan Sigfred Helberg
Postadresse Kongens gate 95
Postnummer / Poststed 7012 Trondheim
Tlf. til organisasjon 73899203
Prosjektets kontaktperson Johan Helberg
Tlf. til kontaktperson 90024074
E-post til kontaktperson johan.helberg@norsk-rettsmuseum.no
Nettside <http://www.norsk-rettsmuseum.no/index.php>
Org. Nr 982 710 995

Opplysninger om prosjektet

Prosjekt

Søknaden gjelder Igangsatte flerårige prosjekter

- 6 Prosjekter som tidligere har mottatt utviklingsmidler og som søker om midler til oppfølging

Tittel på prosjektet Galskapens fengsel

Sammendrag av prosjektet

Prosjektet Galskapens fengsel er et treårig, flerinstitusjonelt prosjekt som vil formidle ny kunnskap om sikkerhetspsykiatriens historie i Norge, gjennom dokumentasjon av historien til institusjonene Kriminalasylet og Reitgjerdet psykiatriske sykehus i Trondheim i perioden 1895 til 1987. Prosjektet vil dokumentere både institusjonenes indre liv og institusjonens samfunnsmessige begrunnelse.

Prosjektbeskrivelse

Galskapens fengsel er et treårig, flerinstitusjonelt prosjekt som har til hensikt å fremskaffe og formidle ny kunnskap om sikkerhetspsykiatriens historie i Norge, eksemplifisert gjennom institusjonene Kriminalasylet og Reitgjerdet psykiatriske sykehus i Trondheim i perioden 1895 til 1987.

Prosjektet Galskapens fengsel har oppstått som resultat av et samarbeid mellom Norsk rettsmuseum, MIST / Sverresborg Trøndelag folkemuseum, forskningsmiljøer på NTNU og på St. Olavs hospital, avd. Brøset. Prosjekt Galskapens fengsel har tre deler, en forskningsdel, en nettverksbyggende del og en formidlingsdel.

Formidlingsdelen har de siste to årene fått tildelt midler fra Norsk Kulturråd, mens nettverksdelen og forskningsdelen er finansiert via andre kanaler (se vedlegg 3). Midlene fra Norsk Kulturråd har muliggjort utgivelsen av den populærvitenskapelige publikasjonen Galskapens fengsel om Kriminalasylet i Trondheim 1895-1963, forfattet av professor Øyvind Thomassen ved NTNU og utgitt i Norsk rettsmuseums skriftserie sommeren 2010. Formidlingsdelen av prosjekt Galskapens fengsel har også tatt initiativ til og bidratt til gjennomføringen av fagseminaret "Vanskelige historier – vanskelig formidling?", et formidlingsseminar med vekt på etikk som ble avviklet i Trondheim i oktober 2010. Videre har midlene fra Norsk Kulturråd muliggjort utarbeidelsen av

denne utstillingsskissen, en prosjektbeskrivelse som legger grunnlaget for årets søknad om midler fra Norsk Kulturråd til videreføring av formidlingsdelen av prosjektet Galskapens fengsel, altså realiseringen av vandreutstillingen Galskapens fengsel, som er planlagt produsert ved Norsk rettsmuseum i 2012.

Utstillingens tematikk

I alle samfunn og til alle tider har utilregnelige personer utgjort en risiko for samfunnssikkerheten. Dette samfunnsproblemet er blitt løst på ulike måter. Utstillingen Galskapens fengsel handler om de kriminelle sinnssyke i Norge og behandlingen av dem, fra det første kriminalasylet ble opprettet i 1895 og frem til i dag.

I Norge finner vi rettsregler som omhandler sinnslidende helt tilbake til de gamle tinglovene fra 800-tallet, og prinsippet om at utilregnelige ikke kan dømmes på vanlig vis strekker seg minst et par tusen år tilbake i europeisk historie. De sinnslidende var i likhet med andre syke primært familiens og lokalsamfunnets ansvar frem til 1800-tallet, da den store statlige institusjonaliseringen av sinnslidende tok til.

Synet på psykiske lidelser endret seg i opplysningstidens kjølvann, og de nye typene institusjoner for sinnslidende, kalt asyler, skulle avlaste og skjerme samfunnet fra de syke og samtidig sørge for omsorg, pleie og mulig helbredelse. Kriminelle og farlige sinnssyke kunne ikke innlegges på vanlige asyler av hensyn til de andre pasientene og på grunn av sin utilregnelighet kunne de ifølge loven heller ikke fengsles. Løsningen på plasseringsproblemet ble opprettelsen av den sikkerhetspsykiatriske institusjonen Kriminalasylet i Trondheim i 1895. Kriminalasylet var en slags mellomting mellom et fengsel og et asyl, som tok imot pasienter fra hele landet. Kapasiteten var for dårlig, og i 1923 ble virksomheten utvidet ved at leprasykehuset Reitgjerdet i Trondheim ble omgjort til nasjonalt spesialasyl for farlige og spesielt vanskelige sinnssyke i 1923. Reitgjerdet og Kriminalasylet fungerte parallelt i en periode, med felles bestyrer, og Kriminalasylet fikk karakter av å være delvis en observasjonssentral for nye pasienter og delvis en avdeling for de vanskeligste og farligste pasientene ved Reitgjerdet. Det var i hovedsak tre typer pasienter som ble innlagt ved disse institusjonene. Det var de som hadde utført kriminelle handlinger men som ikke kunne dømmes på grunn av sinnssykdom, det var de kriminelle som hadde blitt sinnssyke i fangenskap og det var de sinnssyke som ikke nødvendigvis var kriminelle, men som likevel ble oppfattet som for vanskelige eller farlige til at de av kunne legges inn ved vanlige asyler. I praksis ble nesten alle de 2400 pasientene som var innom Kriminalasylet og Reitgjerdet institusjonalisert på livstid.

Kriminalasylet ble avviklet i 1961. Reitgjerdet psykiatriske sykehus ble avviklet i 1987, og senere avløst av Den regionale sikkerhetsavdelingen ved Sør-Trøndelag psykiatriske sykehus, Brøset, en institusjon som fortsatt eksisterer og fungerer som behandlingsinstitusjon for kriminelle som på grunn av psykisk sykdom ikke kan straffes på vanlig måte, men som er dømt til tvunget psykisk helsevern. Utstillingen vil trekke linjer frem til dagens sikkerhetspsykiatri og sette denne inn i en historisk kontekst.

Utstillingens målsetninger:

Gjennom museumsutstillingen Galskapens fengsel ønsker Norsk rettsmuseum å formidle ny kunnskap om sikkerhetspsykiatriens historie i Norge, eksemplifisert gjennom institusjonene Kriminalasylet og Reitgjerdet psykiatriske sykehus. Vi ønsker å fortelle historiene om hvordan det norske samfunnet, representert ved rettsvesenet og sikkerhetspsykiatrien, de siste hundre år har forsøkt å løse problemet med de kriminelle og farlige sinnssyke gjennom frihetsberøvelse, sikring og behandling. Dette er så langt et nokså uutforsket felt i norsk historie, men forskningsdelen av prosjektet Galskapens fengsel har allerede avdekket til nå ukjente sider fra denne delen av historien.

Utstillingen Galskapens fengsel vil legge vekt på å vise både de psykiatrifaglige og samfunnshistoriske utviklingslinjer og sammenhenger som ligger til grunn for dagens sikkerhetspsykiatriske helsevern. Med det håper vi å gi fagmiljøer og allmennhet innsikt og ferdigheter som bedrer grunnlaget for å ta stilling i den pågående debatten om psykisk helsevern og kriminalomsorg. Vi håper også på å kunne gi et bidrag til avmystifisere galskap som sykdom og utfordre fordommer rundt denne tematikken.

Utstillingen som en del av et større, tverrfaglig samarbeidsprosjekt:
Prosjektet Galskapens fengsel har siden oppstarten vært et tverrfaglig og flerinstitusjonelt samarbeidsprosjekt, i tråd med de nasjonale mål for museumsvirksomhet om økt samarbeid om forskningsprosjekter både innad i museumsnettverket og mellom museer og forskningsmiljøer på universiteter og høyskoler. Resultatet har blitt et fruktbart tverrfaglig nettverk og et finansielt spleiselag der representanter fra det psykiatriske helsevesenet deltar sammen med representanter fra museumssektoren og ulike forskningsmiljøer fra Humanistisk fakultet på NTNU. Vi har også nylig startet et samarbeid med interesseorganisasjonen Mental Helse, som er svært positive til utstillingsprosjektet.

Norsk rettsmuseum har gjennom prosjektet Galskapens fengsel vært en pådriver for utforskning av kriminalpsykiatriens historie, en viktig del av museets fagfelt. Selve forskningsarbeidet utføres av forskere ved NTNU, mens museet har bidratt med sin fagekspertise og sine samlinger. Til gjengjeld får museet tilgang på ny kunnskap, inkludert om selve museumsbygningens historie. Dette vil komme museets målgrupper til gode, i første omgang gjennom utstillingens Galskapens fengsel.

I dette prosjektet kom museet som formidler inn i prosessen lenge før de forskningsresultater som skulle/skal formidles forelå. Dette har vært opplevd som svært positivt av alle parter. En sak er at museet som fagmuseum for lov og rett har kunnet bidra med perspektiver som har påvirket de fortolkninger og temavalg forskerne har foretatt i løpet av forskningsprosessen. Viktigst er likevel at flere av disse perspektivene har hatt utgangspunkt i rollen som formidler og gått hvilke innsikter det er nødvendig å kunne presentere for publikum rundt de enkelte deltemaer utstillingen vil ta opp. Dette har medført en interaksjon mellom museum og forskere som har vært utviklende for begge parter.

En museumsutstilling vil gi forskerne tilgang på en unik alternativ formidlings- og populariseringsarena, der de vil få formidlet sine forskningsresultater til et bredere publikum og på en annen måte enn de vanligvis gjør gjennom mer tradisjonelle akademiske publiseringskanaler. Reaksjonene på utstillingen vil kunne fortelle forskerne mye om hva slags relevans og samfunnsnytte deres forskning på psykiatriens historie har, eventuelt også hva det fortsatt trengs mer kunnskap om.

Utstillingsprosjektet har seks målgrupper:

1. Generelt interesserte og nysgjerrige.
2. Grupper under utdanning og etterutdanning.
3. Forskere og studenter som ønsker å bruke Norsk Rettsmuseum som kunnskapsbase for egen forskning.
4. Dagens pasienter og pasientorganisasjoner.
5. Retts- og helseforvaltning som ønsker å sette egne saksområder i et videre perspektiv og tematisere samtidsaktuelle problemstillinger.
6. Media som ønsker bakgrunnsinformasjon og tematiseringer.

NB! Vi viser til søknadsvedleggene for en utfyllende prosjektbeskrivelse for vandreutstillingen Galskapens fengsel.

- Vedlegg 1: Prosjektbeskrivelse for vandreutstillingen Galskapens fengsel - Norsk Rettsmuseum 2012, 35 sider.
- Vedlegg 2: Presentasjonsbrosjyre for vandreutstillingen Galskapens fengsel, 17 sider.
- Vedlegg 3: Kort beskrivelse av deltakere og finansieringskilder for hele prosjektet.

2) Formidling

- Konferanse i Trondheim 14. og 15. oktober 2010: Vanskelige historier - vanskelig formidling? Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik (NCK), Norsk Rettsmuseum v/Galskapens fengsel og Formidlerforum.
- Publikasjon: Illustrert populærvitenskaplig presentasjon til bruk i museet (-er), undervisning og generell "handout" i alle sammenhenger der prosjektet presenterer seg (opplag: 2000).
- Vi har påbegynt arbeidet med prosjektsider på internett. Omfanget av innholdet og interaktivitet med brukere avhenger av evt. videre finansiering (ferdigstilling 1. halvår 2011).'

3) Nettverksaktivitet: Det er etablert et omfattende nettverk med deltakere fra forsknings- og museumssektoren, statlige helse- og lovinstitusjoner og utøvende kriminalpsykiatriske og psykiatriske institusjoner. Deltakelse i nettverket innebærer at deltakerne har sagt seg interessert i å være ressurspersoner på forskjellige områder i prosjektet.

Prosjektet var representert i Aktørkonferansen for Reitgjerdet ved UiO/Medisinsk institutt 27 september 2010, der vi introduserte prosjektet Galskapens fengsel for tidligere ansatte ved Reitgjerdet sykehus og aktører i statsforvaltningen knyttet til psykisk helse de siste 40 årene.

Blant deltakerne i nettverket er dr.med. Olav Linaker (St. Olav, avd. Østmarka), avdelingsleder Karl Henrik Melle (St. Olav, avd Brøset), professor Petter Aaslestad (NTNU, litteraturvitenskap), professor Rolf Grankvist (NTNU, historiepedagogikk), post. doc. Erica Löfström (NTNU, kulturstudier), seniorrådgiver Åse Riaunet (St.Olav, avd. Psykisk helsevern), Domstoladministrasjonen ved direktør Tor Langbach, Kriminalomsorgen avd. nord ved direktør Asbjørn Roald og Frostating lagmannsrett ved førstelagmann Aage Rundberget. Prosjektet har også knyttet kontakter til det nasjonale medisinsk historiske nettverket med tyngdepunkt ved Teknisk / Medisinsk museum (Olav Hamran og Marie Skoie) og UiB

Framdriftsplan

Framdriftsplan for hele prosjektperioden

Startdato

01.04.2011

Sluttdato

31.03.2014

Aktivitetplaner

Tittel

Fra dato

Til dato

Oppsett infrastruktur, ansettelse

15.02.2012

31.03.2012

Detaljert planlegging og tekstproduksjon

01.04.2012

31.12.2012

Teknisk elementproduksjon

01.10.2012

15.05.2013

Montering, etisk og annen kvalitetskontroll

15.05.2013

15.06.2013

Åpning av utstilling

15.06.2013

15.06.2013

Andre opplysninger / kommentarer om framdrift- / aktivitetsplan.

Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner?

Ja

Samarbeidspartner 1

Navn	NTNU, Institutt for tverfaglige kulturstudier
Formell avtale?	Ja
Postadresse	Dragvoll
Postnr / Poststed	7491 Trondheim
Kontaktperson	Øyvind Thomassen
Tlf. til kontaktperson	73591783
E-post til kontaktperson	oyvind.thomassen@hf.ntnu.no
Rolle	Professor Øyvind Thomassen vil være historiefaglig samarbeidspartner og koordinator i prosjektet. Han er ansvarlig for den historiefaglige dokumentasjonen i prosjektet og vil skrive "Kriminalasylets historie" (som en del av den egenfinansierte innsatsen). Han vil også være realhistorisk rådgiver.

Samarbeidspartner 2

Navn	Sverresborg Trøndelag Folkemuseum / MIST
Formell avtale?	Ja
Postadresse	Riiser-Larsens vei 16
Postnr / Poststed	7020 Trondheim
Kontaktperson	Hanna Mellemsæter
Tlf. til kontaktperson	73890147
E-post til kontaktperson	hanna.mellemseter@sverresborg.no
Rolle	Hanna Mellemseter er forskningsleder ved Sverresborg Trøndelag Folkemuseum og faglig leder av Norsk Døvemuseum. Hun vil i prosjektet ha fokus på å utvikle nettverket av museer som arbeider med sosialhistorisk formidlingsarbeid i trøndelagsregionen og hun vil sammen med Helberg samordne ressursbruk i prosjektet mellom Trøndelag Folkemuseum / Museene i Sør-Trøndelag og Norsk rettsmuseum.

Samarbeidspartner 3

Navn	NTNU, Institutt for kunst- og medievitenskap
Formell avtale?	Ja

Postadresse
Postnr / Poststed
Kontaktperson
Tlf. til kontaktperson
E-post til kontaktperson

Dragvoll
7491 Trondheim
Aud Sissel Hoel
73596583
aud.sissel.hoel@hf.ntnu.no

Rolle

Førsteamanuensis Aud Sissel Hoel vil være ansvarlig for viderutvikling av og integrering av resultatene fra prosjektet "Maktens bilder" i vårt prosjekt. Hun vil også bidra med egen forskning og visuell/kunstnerisk rådgivning i prosjektet.

Samarbeidspartner 4

Navn
Formell avtale?
Postadresse
Postnr / Poststed
Kontaktperson
Tlf. til kontaktperson
E-post til kontaktperson

St.Olavs hospital, avd. Brøset
Ja
Pb. 1803
7440 Trondheim
Karl Henrik Melle
73865000
Karl.Melle@stolav.no

Rolle

Avdelingssjef cand. med. Karl Henrik Melle vil være psykiatrifaglig ressursperson i prosjektet og kvalitetssikre psykiatrifaglige aspekter ved utstillinger og annen formidling.

Prosjektbudsjett

Prosjekt

Ettårig eller flerårig prosjekt? Flerårig

Er prosjektet pågående? Ja

Oppgi arkivsaknummer: 09/331

BUDSJETT FOR FØRSTE ÅR

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Prosjektmedarbeider	kr 642 000,00
	Egen og samarbeidspartneres arbeidsinnsats	kr 1 250 000,00
Varer/utstyr	multimediautstyr, øvrig materiell	kr 850 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Mus.ped. utst.ark. multimediakons., håndverkere	kr 500 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Reiser og seminardelt.	kr 8 000,00
Totale utgifter		kr 3 250 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 1 600 000,00</u>
Norsk rettsmuseum	Ja	kr 490 000,00
MIST	Ja	kr 100 000,00
NTNU 1	Ja	kr 350 000,00
NTNU 2	Ja	kr 80 000,00
NTNU 3	Ja	kr 100 000,00
St. Olav, avd. Brøset	Ja	kr 130 000,00
Nordenfjelske bykredittforenings stiftelse	Ja	kr 200 000,00
Mental Helse	Nei	kr 200 000,00
Totale inntekter		kr 3 250 000,00

Kommentar til budsjett neste år

NTNU 1 = Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU 2 = Institutt for kunst- og medievitenskap, NTNU 3 = Ph.d student arbeidsår Institutt for tverrfaglige kulturstudier. Rene monetære inntekter i budsjettet er (1.600.000 + 200.000 + 200.000) = 2.000.000. På utgiftssiden er 1.250.000 disponibel arbeidskraft som ikke skal betales, slik at de av utgiftspostene som innebærer monetære utlegg utgjør (3.250.000 - 1.250.000) = 2.000.000

BUDSJETT FOR HELE PROSJEKTPERIODEN

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Prosjektmedarbeider og egeninnsats	kr 1 989 500,00
Varer/utstyr	Multimediautstyr	kr 850 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Utstillingsproduksjon og seminararr	kr 1 758 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Populærvitsk. prod. og seminardelt.	kr 197 500,00
Totale utgifter		kr 4 795 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
-------------	---------------------	-----

<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 2 100 000,00</u>
Norsk rettsmuseum	Ja	kr 890 000,00
Trøndelag folkemuseum/MIST	Ja	kr 140 000,00
NTNU 1	Ja	kr 770 000,00
NTNU 2	Ja	kr 90 000,00
NTNU 3	Ja	kr 100 000,00
St.Olav avd Brøset	Ja	kr 305 000,00
Nordenfjelske bykreditforenings stiftelse	Ja	kr 200 000,00
Mental Helse	Nei	kr 200 000,00
Totale inntekter		kr 4 795 000,00

Kommentar til hele prosjektperioden

Prosjektperioden er beregnet til tre år. NTNU 1 = Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU2=Institutt for kunst- og medievitenskap. Bekreftelse fra deltakerne i prosjektgruppen ble lagt ved søknaden i 2009. Bekreftelse fra Karl Henrik Melle, som psykiatrifaglig fagkonsulent, ble lagt ved søknaden i 2010. Søknadssum Norsk kulturråd er utgjøres av årets søknadssum og tildelingen i 2010 og 2011 (altså ikke søknadssummene for de to årene). I personalkostnader inngår lønn til prosjektmedarbeider i 2011og 2012 tils. 739.500. Resten er egeninnsatsene, for 2012 slik oppgitt i årets søknad, for 2009 og 2010 er omsøkte timer nedjustert til det som ble den faktiske innsatsen (pga lavt tilskudd fra ABMu) for 2010 435.00, for 2011 610.000.

Vedlegg

- Prosjektbeskrivelse 151011.pdf
- Galskapens fengsel - presentasjonsbrosjyre 151011.pdf
- Budsjett Mainnan i buret 2012 151011.pdf